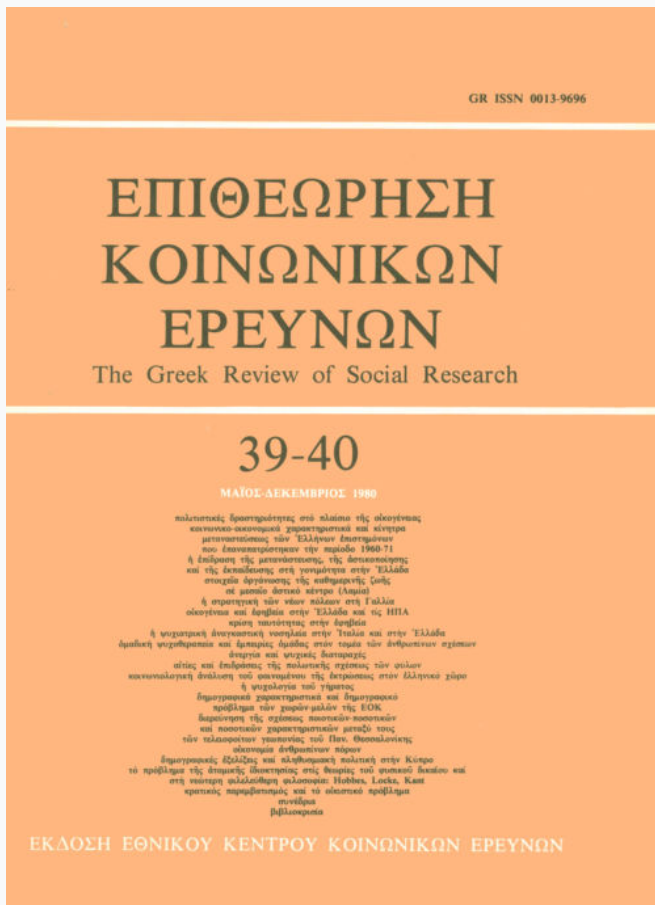

The Greek Review of Social Research

Vol 39 (1980)

39-40

Αιτίες και επιδράσεις της πολιτικής σχέσης των φύλων

Δημοσθένης Σαβράμης, Αφροδίτη Τεπέρογλου

doi: [10.12681/grsr.556](https://doi.org/10.12681/grsr.556)

Copyright © 1980, Δημοσθένης Σαβράμης, Αφροδίτη Τεπέρογλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Σαβράμης Δ., & Τεπέρογλου Α. (1980). Αιτίες και επιδράσεις της πολιτικής σχέσης των φύλων. *The Greek Review of Social Research*, 39, 316–323. <https://doi.org/10.12681/grsr.556>

αίτιες και επιδράσεις της πολιωτικής σχέσης των φύλων

του
Δημοσθένη Σαβράμη
Καθηγητού Κοινωνιολογίας
της Ορθοσκείας
Πανεπ. Κολωνίας και Βόννης

Επιμέλεια: Άφροδίτη Τεπερόγλου

οί προκαταλήψεις σχετικά με τις γυναίκες

Μιά από τις βασικές αιτίες του εξευτελισμού και της «άνθρωποποίησης» του ανθρώπου είναι η «πόλωση των δύο φύλων», μιά και αυτή μεταξύ των άλλων συμφέρει έναν κόσμο που κυριαρχείται από άνδρες και πού μπορεί να υπάρχει μόνο γιατί εκμεταλλεύεται, δυσφημίζει, καταπιέζει και περιφρονηί συστηματικά τις γυναίκες.

Αυτή η πόλωση, πού γίνεται φανερή τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη, μπορεί να συγκεκριμενοποιηθεί κατά τον καλύτερο τρόπο με τη βοήθεια των παρακάτω αντιθέσεων: Άνδρας = εύφυής, γυναίκα = άνοητη, άνδρας = προοδευτικός, γυναίκα = συντηρητική, άνδρας = λογικός, γυναίκα = παράλογη, ο άνδρας έχει τό αίσθημα της δικαιοσύνης, γυναίκα = έγωκεντρική, άνδρας = πραγματιστής, γυναίκα = ύποκειμενική, ο άνδρας έχει επίγνωση του έαυτού του, ή γυναίκα είναι κενόδοξη.

Άν εξετάσουμε από πίο κοντά αυτές καθώς και άλλες αντιθέσεις μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας, όπως π.χ. ισχυρό-άσθενές φύλο, ένεργητικό-παθητικό, παρορμητικό-συνετό, άνωτερο-κατώτερο, ένεργητικό σεξουαλικά-παθητικό σεξουαλικά, δημιουργικό-παραγωγικό, πνεύμα-ψυχή, ώριμότητα-παιδισμός κτλ., γίνεται φανερό ότι πρόκειται για προκαταλήψεις, ή άλλως διατυπωμένο για έσφαλμένους χαρακτηρισμούς, οί όποιοί άξιολογούν γενικεύοντας, πού εμφανίζονται να έχουν σχέση με κάποια ομάδα ανθρώπων και στους όποιους εξακολουθούμε να επιμένουμε πεισματικά, ενώ οί χαρακτηρισμοί αυτοί είναι δυνατόν να άποκαλυφθούν σάν λανθασμένες άπόψεις.

Άναζητώντας τις πηγές αυτών των προκαταλήψεων άνακαλύπτει κανείς ένα πλήθος από καλοδουλεμένους μύθους, πού, πλασμένοι από τους άνδρες, έξυπηρετούν πρώτα την έξιδανίκευση του άνδρα και τη δικαιολόγηση της άπαιτησής του για άσκηση έξουσίας σ' όλους τους τομείς της ζωής.

Άδιαίτερα επικίνδυνες είναι οί προκαταλήψεις για τις γυναίκες όταν εμφανίζονται σάν έπιστημονικά τεκμηριωμένες ιδέες, πού δίνουν την έντύπωση της αντικειμενικότητας.

Κλασικό σχετικό παράδειγμα μάς παρέχει ο P.J. Mobius, ό όποιος αντιπροσωπεύει τον κλασικό τύπο του μισογύνη πού κάτω από τό προσωπείο της έπιστημοσύνης φροντίζει να διαδοθούν οί έχθρικές για τις γυναίκες προκαταλήψεις του κόσμου των άνδρων. Ά βασική του θέση πού την εκθέτει στό βιβλίο του *Περί της φυσιολογικής βραδύνοιας του θηλυκού γένους*, ύποστηρίζει ότι τό θήλυ άποτελεί ένα ενδιάμεσο κατασκευασμα μεταξύ ενός παιδιού και ενός άνδρα. Τό θήλυ πρέπει να είναι ύγιές και ήλιθιο «διότι ή ύπερβολική δραστηριότητα του νοού τό κάνει όχι μόνο άφυσικο αλλά και άρρωστο».

Πίο εκλεπτυσμένες, και γι' αυτό πίο επικίνδυνες, είναι οί άπόψεις όνομαστών αντιπροσώπων των έπιστη-

μῶν, ὅπως π.χ. τοῦ Max Scheler πού προσπάθησε σοβαρά νά ἀποδείξει ὅτι ἐπιδίει ἡ λέξη «ἄνθρωπος» προέρχεται ἀπό τή λέξη «ἀνδρας», ἡ γυναίκα δέν ἔχει δικαίωμα νά ἐξελεχθεῖ σέ προικισμένο ἄνθρωπο.

Στό βιβλίο του *Περί τῆς καταπτώσεως τῶν ἀξιών* διαβάζει κανεῖς μεταξύ ἄλλων καί τὰ ἐξῆς: «Οἱ μορφωμένες κυρίες—δταν βρίσκονται μεταξύ τους—φροντίζουν νά πῶν γιά ὁποιαδήποτε γυναίκα: Ἄχ καί, εἶναι ἓνας θαυμάσιος ἄνθρωπος, Ἄρνουνται τό φύλο τους καί ἀναγνωρίζουν τό ἀπλό ἀνθρώπινο ὄν». Ἄλλά λησμονοῦν ὅτι ὄχι μόνον ἡ λέξη «ἄνθρωπος» προέρχεται ἀπό τό ἀρσενικό... καί ἡ Ἴδέα τοῦ «ἄνθρώπου» καί ἀναγνωρίζουν τό ἀπλό ἀνθρώπινο ὄν». Ἄλλά λησμονοῦν ὅτι ὄχι μόνον ἡ λέξη «ἄνθρωπος» προέρχεται ἀπό τό ἀρσενικό... καί ἡ Ἴδέα τοῦ «ἄνθρώπου» καί ἀναγνωρίζουν τό ἀπλό ἀνθρώπινο ὄν».

Ἐάν διαβάσει κανεῖς ὅλα ὅσα σκέφθηκαν οἱ ἔγγραφοι οἱ ὀνομαστοί ἐκπρόσωποι τοῦ «κοσμικοῦ» (π.χ. Πλάτων, Σωκράτης, Schopenhauer, Nietzsche) καί τοῦ ἱερατικοῦ (sakralen) (π.χ. ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ Ἰερώνυμος, ὁ Θωμᾶς Ἀκρινάτος, ὁ Μαρτίνος Λούθηρος κ.ἄ.) ἀνδρικοῦ κόσμου περὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους, διαπιστώνει ὅτι οὔτε μιά φορά αὐτοί οἱ ἄνδρες πού κατά κοινή ὁμολογία θεωροῦνται οἱ μεγάλοι ἐκπρόσωποι τοῦ πνευματικοῦ κόσμου «ἔχουν ἀνοσία» κατά τῶν ἐχθρικών γιά τίς γυναῖκες προκαταλήψεων.

Εἶναι τρομακτικό συγχρόνως τό γεγονός ὅτι οἱ ἐπιστήμονες, ἀκόμη καί σήμερα, καλλιεργοῦν τίς ἴδιες προκαταλήψεις γιά τίς γυναῖκες, πράγμα πού συναντάει κανεῖς σέ ὅλες τίς ὑπόλοιπες ἀνδρικές ὁμάδες.

Μέ τήν εὐκαιρία μιάς ἐμπειρικής ἔρευνας γιά τὰ προβλήματα τοῦ Πανεπιστημίου, πού χροστοῦμε στόν Hans Anger, μαθαίνομε ὅτι τό ἴδιο τό Πανεπιστήμιο, πού, σάν «ἐργαστήρι» τῶν ἐπιστημῶν, θά ἔπρεπε νά εἶναι ἐλεύθερο ἀπό προκαταλήψεις, στελεχώνεται ἀπό ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι, ἀκριβῶς σάν ἐπιστήμονες, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά ἔχουν ἀντικειμενική καί κριτική σκέψη, ἐν τούτοις πρῆπει νά χαρακτηρισθοῦν σάν ἐπικίνδυνοι πολλαπλασιαστές τῶν προκατασκευασμένων γυναικείων στερεοτύπων τῆς κοινωνίας. Ἡ μελέτη τοῦ Anger ἀποτελεῖ μιά ἀντιπροσωπευτική ἔρευνα μεταξύ καθηγητῶν καί ὑφηγητῶν τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν πανεπιστημίων, οἱ ὁποῖοι σέ μιά συνέντευξη ἐξέφρασαν μεταξύ ἄλλων τίς γνώμες καί τίς τοποθετήσεις τους καί στά θέματα: Πανεπιστήμιο καί γυναίκα, ἡ γυναίκα σάν φοιτήτρια καί σάν ὑφηγήτρια.

Ἀποτελέσματα: Οἱ περισσότεροι Γερμανοί καθηγητές καί ὑφηγητές ἀρνούνται τίς γυναικεῖες σπουδές καί τίς γυναῖκες σάν συναδέλφους. Δικαιολογία: στή γυναίκα λείπουν ἐκ φύσεως οἱ ἐξῆς ιδιότητες: ἰκανότητα τοῦ σκέπτεσθαι, κριτικῆς νοῦς, εὐφῆια, δημογυρικές καί παραγωγικές ἰκανότητες, φαντασία, πρωτοβουλία, ἐμπιστοσύνη στόν ἑαυτό τῆς, ἀνεξαρτησία, δύναμη πειθοῦς, βάρος προσωπικότητας κτλ.

Οἱ προκαταλήψεις ἐναντίον τῶν γυναικῶν πού δημιουργοῦνται ἀπό τοὺς ἄνδρες γενικά, καί εἰδικά ἀπό τοὺς ἐπιστήμονες, διαδίδονται ὀυστηματικά καί ἀπό τὰ σχολικά βιβλία, πού στή δημόσια συνείδηση ὑπο-

βάλλουν εἰκόνες γυναικείων ρόλων πού ἔχουν ἀπό καιρό ξεπεραστεῖ ἀπό τήν κοινωνική πραγματικότητα.

Στόν Arnold Gromminger χροστοῦμε τό γεγονός ὅτι ἔχουμε στή διάθεσή μας μιά βασική ἔρευνα πού ἀπέδειξε ὅτι τὰ γερμανικά ἀναγνωστικά ἀνήκουν στούς σπουδαιότερους φορεῖς καί ὑποστηρικτές τῶν γυναικείων στερεοτύπων. Γιά τή διδακτορική του διατριβή μελέτησε ὁ Gromminger καί τὰ 52 ἀναγνωστικά πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τὰ ὑπουργεῖα παιδείας τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καί τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου, γιά τό χειμερινό ἐξάμηνο τοῦ 1964-1965. Ὑστερα ἀπό 2,5 χρόνια ἐπὶνῆλεξε τὰ εὐρήματά του καί τό ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι μποροῦσε μεταξύ ἄλλων νά βεβαιώσει ὅτι ἡ εἰκόνα τῆς γυναικας σάν μητέρας, ὅπως ἀποδίδεται ἀπό τὰ ἀναγνωστικά, εἶναι ἡ εἰκόνα μιάς ὑπέρτερης, δηλαδή μιάς ὑποβιβασμένης γυναικας δσοσ ἀφορὰ τίς δραστηριότητές της μέσα στήν οἰκογένεια. Ἀντίθετα, ἡ εἰκόνα τοῦ πατέρα εἶναι τόσο ἐξιδανικευμένη, ὅστε ἔνα καί μοναδικό συμπέρασμα προκύπτει: «ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπό τόν πατέρα». Περαιτέρω ἐμπειρικές ἀναλύσεις σχολικῶν βιβλίων εἶχαν παρόμοιο ἀποτέλεσμα, ὅτι δηλαδή τὰ σχολικά βιβλία σχεδόν σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῶν μαθημάτων παρουσιάσουν τή θέση τῆς γυναικας στήν οἰκογένεια καί τήν κοινωνία χωρίς ἀντικειμενικότητα καί χωρίς ρεαλισμό.

ἡ προέλευση τοῦ μῦθου τοῦ δυνατοῦ ἄνδρα

Οἱ ἀντιθέσεις μεταξύ τοῦ ἄνδρα καί τῆς γυναικας πού ἔχουν «φευρεθεῖ» ἀπό τοὺς ἄνδρες καί οἱ ὁποῖες ἐνεργοποίησαν τήν πόλωση τῶν φύλων μποροῦν νά χαρακτηρισθοῦν καθαρά σάν προκαταλήψεις, διότι αὐτές οἱ ἀντιθέσεις εἶναι ἀποδεδειγμένα ἐσφαλμένες ἀπόψεις πού ἐξυπηρετοῦν τή γενική ἀξιολόγηση τῶν γυναικῶν. Μέ τίς μελέτες τους σ' αὐτό τό πεδίο οἱ ἀνθρωπολόγοι καί οἱ ἐθνολόγοι ἀπέδειξαν ὅτι ὁ υποβιβασμός τῆς γυναικας στή σύγχρονη θεμελιωθεῖσα ἀπό τοὺς ἄνδρες κοινωνία καθῶς καί ἡ ἐξάρτησή της ἀπό τόν ἄνδρα δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν «ὑπόσταση» τῆς γυναικας· ἡ ἄλλοις διατυπωμένον μέ τή «γυναικεῖα ιδιότυπο φύση». Δέν ὑπάρχουν οὔτε βιολογικοί οὔτε ψυχικοί λόγοι, πού νά μποροῦν νά δικαιολογοῦν τίς ἀπαιτήσεις κυριαρχίας τοῦ ἄνδρα στή γυναίκα. Δέν ὑπάρχουν κοινωνικοί ρόλοι ξεχωριστά γιά τή γυναίκα καί τόν ἄνδρα οἱ ὁποῖοι σάν «φυσικοί» νά μποροῦν γι' αὐτό νά ἰσχύσουν αἰῶνα καί ἀμετάβλητα.

Ἔτσι, γιά τήν Margaret Mead, ὅπως ἡ ἴδια ὁμολογεῖ, ἦταν μιά μεγάλη ἐκπλήξη τό γεγονός ὅτι κατά τίς ἔρευνές της ἔπρεπε νά διαπιστώσει ὅτι οἱ ἀνομαζόμενοι πρωτόγονοι λαοί δέν γνωρίζουν τίποτα περὶ διαφοράς ἰδiosisγκρασίας μεταξύ γυναικῶν καί ἀνδρῶν· ἡ Mead μέ τή λέξη «ἰδiosisγκρασία» ἐννοεῖ ἐγγενή ἀνεξάρτητη ἰδiosisγκρασία.

Αὐτοί οἱ λαοί πιστεύουν ὅτι οἱ ἄνδρες ἔχουν διαφορετική ἰκανότητα ἀπό τίς γυναῖκες ἡ διαφορετική εὐαισθησία στή μαγεία καί τίς ὑπερφυσικές ἐπιρροές.

«Ἀλλὰ ἡ ἄποψη ὅτι ὀρισμένες ιδιότητες χαρακτηῖρος, ὅπως ἐπιθυμία ἐξουσίας, ἀνδρεία, ἐπιθετικότητα, ἰκανότητα προσαρμογῆς, εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένες μὲ τὸ ἑνα φύλο, τοὺς λείπει τελείως.

Στὰ ἴδια συμπεράσματα κατέληξε καὶ ὁ Bronislaw Malinowski, ὁ ὁποῖος ἐξ αἰτίας τῶν πλουσίων ἐμπειριῶν του μὲ πρωτόγονους ἀνθρώπους καὶ κοινωνίες, μεταξὺ ἄλλων, διαπιστώνει ὅτι στὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀνθρώπινης οἰκογένειας ὁ πατέρας «ἦταν πολὺ περισσότερο προστάτης καὶ θεράπων παρά ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας». Τελευταῖες ἐρευνες ἐπιβεβαιώνουν αὐτὴ τὴν ἄποψη. Ἡ Irene Schumacher π.χ. χρησιμοποίησε στὴν ἔργασίαν τῆς *Υπόδομή τῆς κοινωνίας καὶ ρόλος τῆς γυναίκας* πού δημοσιεύθηκε τὸ 1972 (ἐπὶ τῆ βία⁸ σει παραδειγμάτων ἀπὸ τοὺς Ἰρακίνοὺς) τὸ ὕλικό σχετικά μὲ τὶς ἱρακινὲς κοινωνίες γιὰ νὰ καταδείξει τὸ διαχωρισμὸ μεταξὺ ὀργανώσεως καὶ κοινωνικοῦ ρόλου τῆς συζύγου.

Συγχρόνως, τὰ εὐρήματά της εἶναι ἀπολύτως κατὰλληλα γιὰ νὰ ἀφήσουν νὰ ἀποδειχθοῦν ὡς ἀμφίβολοι οἱ ἀπόψεις πού ἀποσκοποῦν στὸ νὰ καταδείξουν ὅτι ἡ θέση καὶ ὁ ρόλος τῆς γυναίκας εἶναι συνολικά οἰονεῖ ἐκ φυσικῶν νόμων προκαθορισμένα.

Ἡ διαφορετικὴ ἀξιολόγηση τῶν φύλων καὶ ἡ πόλωση στὴν ὁποία ὀδηγεῖ αὐτὴ ἡ ἀξιολόγηση ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ, μορφωτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάσταση. Ἀπὸ τὶς σημαντικότερες καὶ πιὸ ἀποφασιστικὲς αἰτίες τῆς πόλωσης τῶν φύλων θεωρεῖται ὁ παμπάλαιος φόβος πού αἰσθάνονται οἱ ἄνδρες ἦδη ἀπὸ τοὺς πρωτόγονους λαοὺς γιὰ τὸ ἄλλο φύλο.

Ἐάν ἐξετάσουμε αὐτὸν τὸ φόβο ἀπὸ πιὸ κοντὰ καὶ ἐμβαθύνουμε, μποροῦμε ἀμέσως νὰ βεβαιώσουμε ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐξαρτᾶται ἀπὸ μαγικοθρησκευτικὲς δοξασίες. Δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ σχέση μὲ τὴ σεξουαλικὴ κὴτα καὶ τὶς σεξουαλικὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων. Βασικά, τὰ στοιχεῖα πού προκαλοῦν ἄγχος στὸν πρωτόγονο καὶ τὸν ὄθουιν νὰ συνδέει τὴ γυναῖκα μὲ τὸν κόσμον τῶν θεῶν καὶ τῶν δαιμόνων εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο φύλων, δηλαδή ἡ ἐγκυμοσύνη καὶ ὁ τοκετός καθὼς καὶ ἡ ἐμμηνοσὴ ροή. Γι' αὐτὸ, ἡ ἐμμηνοσὴ ροή, ἡ ἐγκυμοσύνη καὶ ὁ τοκετός ἀποτελοῦν τὴν κύρια αἰτία τῆς δημιουργίας ἄρχων καὶ κοινωνικῶν μορφῶν πού ἀποκλείουν τὴ γυναῖκα, σάν φορέα θετικῆς ἢ ἀρνητικῆς δυνάμεως, ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἀνδρῶν.

Τὸ ταμποῦ τῶν ἐμμηνοσῶν τοῦ λαοῦ τῶν Dogon τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, π.χ., εἶναι τόσο ἔντονο, ὥστε ὁ,τιδήποτε ἀγγίζει μιὰ γυναῖκα σ'αὐτὴ τὴν κατάσταση θεωρεῖται πού φέρνει δυστυχία. Συνεπῶς, πρέπει νὰ κατοικεῖ ὄχι μόνον σὲ μιὰ ἀπομακρυσμένη καλύβα, ἀλλὰ δὲν πρέπει οὐτε νὰ ἐμφανισθεῖ στὸ χωριό. Ἐάν παρ' ὅλα αὐτὰ συμβεῖ κάτι τέτοιο, πρέπει νὰ γίνει μιὰ εἰδικὴ καθαρτήριος τελετὴ. Καὶ οἱ Wogeo τῆς Νοτ. Αὐστραλίας πιστεύουν ὅτι κάθε ἐπαφὴ μὲ μιὰ γυναῖκα σὲ ἔμμηνο κατάσταση προκαλεῖ στὸν ἄνδρα ἀνίαιτες ἀρρώστειες.

Κοντὰ στὸ φόβο τοῦ φύλου, σάν περαιτέρω ἀποφασιστικὲς αἰτίες τῆς διαφορετικῆς ἀξιολόγησης τῶν φύλων μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν τὰ συμπλέγματα κατωτερότητας τῶν ἀνδρῶν πού δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι στὴν πρῶτὴ κοινωνία ἡ γυναῖκα ἔπαιξε ἕναν ἡγετικὸ ρόλο πού μεταξὺ ἄλλων μορεῖ νὰ ἐρμηνευθεῖ καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ ἄνδρας στὴν ἀρχὴ εἶχε περισσότερες ὑποχρεώσεις παρά δικαίωματα. Εἶναι βέβαιο πάντως ὅτι στὴν πρῶτὴ κοινωνία μόνον ἡ μοναδικὴ διαφορὰ ὑπῆρχε, ἡ ὁποία προέκυπτε ἀπὸ τὸν καταμερισμὸ τῆς ἐργασίας τῶν φύλων. Εἶναι ἀλήθεια ὁμως ὅτι αὐτὸς ὁ καταμερισμὸς ἐνοοοῦσε τὴν ὑπεροχὴ τῆς γυναίκας, ἀφοῦ τὸ γεγονός π.χ. ὅτι ἡ γυναῖκα φρόντιζε γιὰ τὸ νοικοκυριὸ ἐνῶ ὁ ἄνδρας φρόντιζε γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς τροφῆς ὑπονοοῦσε τὴν ἐξουσία τῆς γυναίκας στὸ σπιτί. Ἀφ'οῦ τὸ ἄνδρας κατελήφθη ἀπὸ τὸ φόβο γιὰ τὸ ἄλλο φύλο καὶ εἶδε τὸν ἐξουσιαστικὸ ρόλο τῆς γυναίκας στὴν κοινωνία σάν ἐπιβλαβερτικό, ὀλοκληρῶνεται ἡ μετάβαση σὲ ἕναν κόσμο ἀνδρῶν μὲ δικούς του νόμους καὶ μυστικά, ὁ ὁποῖος ἔχει σκοπὸ νὰ δημιουργῆσει στὶς γυναῖκες τὴν ἐντύπωση ὅτι οἱ «δουλιεῖς» τῶν ἀνδρῶν ἀποτελοῦν κάτι τὸ ἀποκλειστικό πού πρέπει νὰ ἰσχύει σάν ταμποῦ γιὰ τὶς γυναῖκες. Ἡ ἀποκλειστικότητά τους δικαιολογεῖ αὐτὸν τὸν κόσμο τῶν ἀνδρῶν μὲ τρεῖς μύθους: τὸ μῦθο τῆς ἀδύναμης γυναίκας, τὸ μῦθο τοῦ δυνατοῦ ἄνδρα καὶ τὸ μῦθο τοῦ κακοῦ καὶ ἐπικίνδυνου θηλυκοῦ.

ὁ ὑποβίασμός τῆς γυναίκας

Ἐπ' αὐτῶν μύθων βοηθεῖ τοὺς ἄνδρες νὰ μετατρέπουν τὰ συμπλέγματά τους κατωτερότητας σὲ συμπλέγματα ἀνωτερότητας. Ὁ δεύτερος μῦθος, σὲ συνδιασμὸ μὲ τὸν πρῶτο, ἔχει σκοπὸ νὰ δικαιολογήσει τὴ σκληρότητα τοῦ ἀνδρικοῦ κόσμου καὶ τὴν ἐξιδανίκευση τῆς ἐπιθετικότητας γενικά καὶ τοῦ πολέμου εἰδικότερα, καθὼς ἐπίσης ὅλο τὸ σύνολο τῶν ἀναγκαιῶν σαδομαζωχιστικῶν σχέσεων ἐξαρτήσεως μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ τρίτος τέλος συνηρλατεῖ ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ φύλου τῶν ἀνδρῶν μιὰ ἀρετὴ.

Ἐπειδὴ ἡ γυναῖκα ἐνσαρκώνει τὸ κακὸ στοιχεῖο, πρέπει ὁ ἄνδρας νὰ προφυλαχθεῖ ἀπὸ αὐτὴν, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ παραμείνει ἐκεῖνον τὸ ὅποιο ὁ ἴδιος θεωρεῖ ὅτι εἶναι, δηλαδή τὸ ἀπολύτως καλὸ. Μὲ μιὰ διαφορετικὴ ἔκφραση ὁ ἄνδρας «καμουφλάρει» τὸ φόβο του μὲ τὶς ἐξῆς σκέψεις: «Δὲν φοβᾶμαι τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ εἶναι μοχθηρὴ, ἐπιδιώκει τὸ κακὸ, εἶναι ἰκανὴ γιὰ κάθε ἐγκλημα, ἕνα αἰμοβόρο ζῶο, ἕνας vampir, μιὰ μάγισσα, ἀχόρταγη στὶς ἐπιθυμίες της. Εἶναι τὸ ζοφερό καὶ τὸ ἐπικίνδυνον προσωποποίησης».

Ὁ Hoffmann R. Hays, στὸ βιβλίον του *Ὁ μῦθος τῆς γυναίκας, τὸ ἐπικίνδυνον φύλο*, συγκέντρωσε πλοῖσιον ἐθνολογικὸ, ψυχολογικὸ, ἱστορικὸ καὶ φιλολογικὸ ὕλικό πού τεκμηριώνει πλήρως τὴν ἄποψη ὅτι— ὅπως γράφει ὁ Helege Pross στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου αὐ-

του — πάντα πρόκειται για άμυντική στρατηγική των ανδρών, που επινοήθηκε για να προφυλάξει τους Γ-δους, άσχετως εάν κατ' αυτό τον τρόπο ανεβαίνουν οι γυναίκες στην εξέδρα της αλυσίας παρθενίας ή καταδικάζονται συγκαταλεγόμενες στη χορεία των πορνών. «Προφανώς, ο δυνατός δεν ένοιωθε αρκετά δυνατός για να αντιμετώπισει το άδυναμο χωρίς ιδιαίτερες προφυλάξεις». Με άλλα λόγια, ο Hays μās παρέχει την απόδειξη ότι ο δυνατός άνδρας υποβιβάζει την αδύναμη γυναίκα, διότι στην πραγματικότητα ο δυνατός είναι αδύναμος και αισθάνεται φόβο μπροστά στο άποφευκτό αδύναμο φύλο.

Η καταβαράθρωση της γυναίκας, που είναι στενά συνδεδεμένη με τους άρχηγους φόβους του ανδρικού κόσμου, καλλιεργήθηκε ιδιαίτερα από τους άνδρες που χαρακτηρίζονται σαν έξαπατημένοι, διότι δέν ήξεραν παρά μόνο λίγα ή τίποτα να κάνουν στη ζωή τους. Δέν είναι τυχαίο το γεγονός ότι δύο μεγάλοι άπαισιόδοξοι, ο πατέρας του δυτικού πεσσιμισμού, ο A. Schopenhauer, και ο O. Weininger, κατέβαλαν πολύ κόπο για να ταυτίσουν τα «θηλυκά» γενικά με το «κακό φύλο». Έτσι, ένα δοκίμιο του Schopenhauer που αναφέρεται στα «θηλυκά» περιλαμβάνει όλες τις προκαταλήψεις έναντι των γυναικών, τις οποίες ο κόσμος των ανδρών έδημιούργησε, και μάλιστα κατά τέτοιο τρόπο παρουσιασμένες, ώστε να διακρίνονται άμέσως τα σεξουαλικά αίσθηματα κατωτερότητας, ο άρρωστημένος πεσσιμισμός του Schopenhauer σε ατιτίδη συνάφεια με το μισογυνισμό του.

Κατά τον ίδιο τρόπο σκεφτόταν για τα «θηλυκά» και ο Otto Weininger, ο οποίος έδωσε τέρμα την ζωή του στην ηλικία των 23 χρόνων. Έγραψε ένα από τα χειρότερα και ξευτελιστικότερα για τη γυναίκα βιβλίο, του οποίου η σημασία για την εξάπλωση των προκαταλήψεων έναντι των γυναικών καταδεικνύεται τόσο από το περιεχόμενό του όσο και από το πραγματικό γεγονός ότι αυτό το όγκώδες βιβλίο των 600 σελίδων *Φύλο και Χαρακτήρας*, καθ' όλη τη διάρκεια της εικοσαετίας, εμφανίζοταν τουλάχιστον κάθε χρόνο και σε νέα έκδοση. Ο Weininger υποστήριξε την υπόθεση ότι το αξίωμα «M» (άνδρισμός) υποδήλωνε πνεύμα και θέληση, ενώ το αξίωμα «W» (θηλυκότητα) μιά άμβλεια εξάρτηση από τη φύση. Αυτό το βιβλίο που έχει τον υπότιτλο «Μιά βασική έρευνα» δέν είναι τίποτα άλλο από τη βασική όμολογία ενός άνδρα, ο οποίος, μέσω των frustrations και της όριστικής υποχώρησής του πρό της ζωής, άποκαλύπτει, με τις υποθέσεις του γύρω από το αξίωμα «M», την αυτοεξαπάτησή του.

ή εξίσωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων με τα ανδρικά δικαιώματα

Συνοψίζοντας, μπορούμε να συμπεράνουμε άπό όσα έκθέσαμε έως τώρα ότι οι ανδρικές άδυναμίες, τα

συμπλέγματα κατωτερότητας των ανδρών και ο φόβος του φύλου, δηλαδή ο φόβος τους πρό των γυναικών, προκάλεσαν την πόλωση των φύλων, ή όποια περαιτέρω έδρατώθηκε με την κατάρρευση του μητριαρχικού δικαίου, τη διαμόρφωση της πατριαρχικής οίκογενείας και την τροποποίηση του καταμερισμού της εργασίας, την όποια υπαγορεύουν αυτά τα φαινόμενα.

Αυτή ή εξέλιξη έδωσε τελικά στους άνδρες την ευκαιρία να εξανδραποδίσουν (versklaven) τη γυναίκα και να τη μεταβάλουν σε άντικείμενο ευχαρίστησης και εργαλείο άνατροφής των παιδιών. Έτσι, εξαφανίζεται ή άρχική ισότητα των δύο φύλων, και ή διαφορετική αξιολόγηση τους γίνεται δεκτή σαν φυσιολογική, άφου άπορρεια ουσιαστικά από την ιδιαίτερη φύση της γυναίκας. Οι άνδρες «κατασκεύασαν» έναν καθαρά ανδρικό κόσμο, που ή οικονομική και κοινωνική του δομή τους δίνει τη δυνατότητα να εξουσιάζουν τις γυναίκες. Η άπόρριψη της γυναίκας συνδεύεται ταυτοχρόνως και από τον υποβιβασμό του γυναικείου φύλου, το όποιο, στα πλαίσια ενός κόσμου που είναι καθαρά ανδρικός, άνηκει στα άντικείμενα που χρησιμοποιεί ο άνδρας για να ίκανοποιεί τις άνάγκες του.

Ο πραγματοποιούμενος διως από τον κόσμο των ανδρών υποβιβασμός της γυναίκας πλήττει πάλι τον άνδρα, πράγμα που ουσιαστικά περικλείει τον υποβιβασμό του ανθρώπου. Με άλλα λόγια, ο υποβιβασμός του ανθρώπου άρχίζει με τον υποβιβασμό της γυναίκας. Αυτή ή θέση επιβεβαιώνεται κατά τον καλύτερο τρόπο στη σημερινή κοινωνία να δέν ξεπεσμό της γυναίκας σε «κράχτη» της διαφήμισης.

Οι διαφημίσεις με τη γυνή ή ήμίγυμη γυναίκα που καπνίζει μιά όρισμένη μάρκα τσιγάρων, που πίνει ένα όρισμένο είδος ποτού ή που είναι ξαπλωμένη στο ψυγείο ενός αυτοκινήτου, εκμεταλλεύονται τις ύπαρκτες σεξουαλικές άνάγκες του ανδρικού κόσμου, καθότι συγχρόνως ύποβοηθούν στην «άπανθρωποποίηση», δηλαδή στην άποκτηνοποίηση αυτών των άναγκών. Ο σκοπός όμως της ύπάρξεως αυτών του τύπου της γυναίκας είναι ή άνακούφιση από τον τρόπο της κατανάλωσης, δηλαδή ή ύποβολή των ανδρών στις πιέσεις αυτού του τρόμου. Ο άνδρας που βλέπει αυτή τη γυναίκα επιτρέπεται να επιθυμήσει τη γυναίκα μόνο σε συνδυασμό με μιά όρισμένη μάρκα τσιγάρων ή ποτών ή αυτοκινήτων. Ύπο τη έννοια μάλιστα ότι ένας άνδρας, που μπορεί να προσφέρει στον έαυτο του όρισμένα βιομηχανικά προϊόντα, μπορεί, με βάση αυτή την επιτυχία, να άποκτήσει όλες τις γυναίκες, οι όποιες, όπως ύποδηλουν οι προκαταλήψεις της κοινωνίας μας, είναι τόσο «επικίνδυνες» και «κακές», προκύπτει ότι τότε μόνο μπορεί να τις άποκτήσει, εάν πληρώσει το σχετικό αντίτιμο. Άν και ή «χριστιανική Δύση» έζησε και ζει πολλά κινήματα χειραφέτησης, και μεταξύ αυτών το γυναικείο κίνημα, όλα αυτά άνήκουν στην καθμερινότητα, πράγμα που συνδέεται στενά με το γεγονός ότι οι άνδρες άντιλαμβάνονται σαν ανθρώ-

πινα δικαιώματα τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνδρα. Γι' αὐτό ἐπεκράτησε στή «χριστιανική Δύση» ἕνας δευτερεύων πατριαρχισμός πού διαφέρει ἀπό τὸν ἀρχαῖο πατριαρχισμό κατὰ τὸ ὅτι ὁ πρῶτος — ὅπως παρατηρεῖ σωστά ὁ Rene Koenig — δέν ἀποτελεῖ, σάν ἰδεολογία τοῦ δευτέρου, ἕνα συγκεκριμένο σύστημα διαμόρφωσης τῆς οἰκογένειας, ἀλλὰ ἕνα ἰδιαίτερα περιπλεγμένο πολιτιστικό σύστημα πιέσεων πού προϋποθέτει ὅτι ὁ κυριαρχικός ρόλος τοῦ ἀνδρα στήν κοινωνία καί ἡ ὑποταγή τῆς γυναίκα στήν ἐξουσία του εἶναι λειτουργίες φυσιολογικές.

Ἐπίσης οἱ ἄνδρες, πού χρησιμοποίησαν τὴν ἐπιρροή τους στό θέμα τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί θέλησαν νά χειραφετήσουν τοὺς ὁμοφύλους τους, ταύτισαν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα μέ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνδρα καί ἐννοοῦσαν σάν χειραφέτηση τοῦ ἀνθρώπου μόνο τὴ χειραφέτηση τοῦ ἀνδρα.

Σάν ιδεώδη ὑποστηρικτὴ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὑπὸ τὴν ἐννοια τῶν ἀνδρικών δικαιωμάτων, θά θεωρήσουμε ἐδῶ τὸν πατέρα τοῦ ἀτομικισμοῦ, Jean Jacques Rousseau.

Τίς ἀντιλήψεις του γιὰ τὴ γυναίκα καί τὸ ρόλο τῆς στήν κοινωνία τίς βρίσκουμε στό 5^ο βιβλίο τοῦ διαπαιδαγωγικοῦ μυθιστορημάτος *Emile* καί δέν μᾶς ἀφήνουν καμιά ἀμφιβολία ὅτι, σύμφωνα μέ τὸν J.J. Rousseau, τὸ θηλυκὸ φύλο, πού ἐνσαρκώνεται στό πρόσωπο τῆς Sophie, εἶναι προορισμένο γιὰ νὰ ἀρέσει τὸν ἀνδρα καί νὰ τὸν ὑπηρετεῖ. Διότι: «ἡ Sophie πρέπει νὰ εἶναι γυναίκα, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Emile εἶναι ἄνδρας, δηλαδή πρέπει νὰ τῆς ἀνήκουν ὅσα ἀναλογοῦν στὴ σύσταση τοῦ εἶδους καί τοῦ φύλου της γιὰ νὰ μπορέσει νὰ 'πληρώσει' τὴ θέση της στήν ψυχική καί πνευματικὴ τάξη».

Ὅταν ὁμοίως οἱ ἄνδρες, ὅπως ὁ J.J. Rousseau, διακηρῶσουν καί ἀντιλαμβάνονται τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα μόνον σάν ἀνδρικά δικαιώματα, δέν εἶναι ἀπορίας ἄξιον ὅτι ἄνδρες σάν τὸν F. Nietzsche, ὁ ὁποῖος ἐκτιμᾷ τὴ δύναμη τοῦ ἰσχυρότερου καί ἀντιπαρθέτει στὴ χριστιανικὴ ἠθική «μιὰ ἠθική κυρίων», ἀισθάνονται γιὰ τὸ «ἀδύνατο φύλο» μόνο περιφρόνηση πού κορυφώνεται στὴ φράση: «Πηγαίνει στὶς γυναῖκες; Μὴν ξεχάσεις τὸ μαστίγιον». Τὸ πῶς ἐμφανίζεται ἡ «καθαρὴ ἠθική κυρίων» τὸ ἔδειξαν σὲ τελικὴ ἀνάλυση οἱ Γερμανοὶ κατὰ τὴν κυριαρχία τοῦ ἔθnikοσοσιαλισμοῦ πού, μεταξὺ ἄλλων, ἦταν ἕνα ἄνευ ἐτέρου ἀνδρικό κίνημα.

ἡ μεταφυσικὴ νομοποίηση τοῦ ἐξανδραποδισμοῦ τῆς γυναίκα

Τόσο ἡ ἐξίσωση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων μέ τὰ δικαιώματα τῶν ἀνδρῶν, ὅσο καί ἡ πόλωση τῶν φύλων ἐπεκράτησαν τελειῶς ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸ λόγο, ὅτι νομομοποιήθηκαν μεταφυσικά ἀπὸ τίς μεγάλες θρησκείες.

Βεβαίως, οἱ πατριαρχικές ἀρχές τῶν συγχρόνων παγκοσμίων θρησκειῶν δέν ἀνταποκρίνονται στό πνεῦμα τους, διότι ἀποτελοῦν χρονικά ὑποχρεωτικές μορφές τῶν ἐποχῶν κατὰ τίς ὁποῖες θεμελιώθηκαν. Αὐτὸ ὁμοίως δέν ἀλλάζει τίποτα στό γεγονός ὅτι αὐτές οἱ θρησκείες εἶναι καθαρά ἀνδρικές θρησκείες καί στό ὅτι πολὺ συχνά πολεμήθηκε στό ὄνομα τῆς θρησκείας ἡ χειραφέτηση τῆς γυναίκα, διότι μιὰ ἄρση τῆς πόλωσης τῶν φύλων θά σήμαινε ἀπαλλοτριώση τῆς θρησκείας.

Αὐτὸ τὸ φαινόμενο συναντᾶται ἰδιαίτερα στὶς ἀραβικές χώρες, ὅπου οἱ Μουσουλμάνοι ρυθμίζουν τὴ συμπεριφορὰ τους πρὸς τίς γυναῖκες, ἀκόμη καί σήμερα, μέ βάση τίς διαταγές τοῦ Κορανίου, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρεται: «Οἱ ἄνδρες πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν γυναικῶν, διότι κι ὁ Ἄλλὰχ ἐπροίκισε τοὺς μέν πρὸ τῶν δέ μέ προτερήματα» (Sure 43). Πιὸ σαφῆς εἶναι τὸ ἱερὸ βιβλίο τῶν Μουσουλμάνων, στό σημεῖο πού ἐνθαρρύνει τοὺς ἄνδρες: «Οἱ γυναῖκες εἶναι ὁ ἄργος σας, πηγαίνετε στὸν ἀγρὸ σας, ὅπως καί ὅποτε θέλετε» (Sure 2,224).

Ἡ ἱερατικὴ ὑπηρεσία τῆς γυναίκα, πού ἀπὸ πολὺ παλιές ἐποχές ἀποτελοῦσε ἕνα σημαντικό στοιχεῖο στὴ ζωὴ πολλῶν θρησκειῶν, δέν ῥῥηκε θέσις μεγάλης θρησκείας. Αὐτὸ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἀπουχία τῆς ἡ γυναίκα εἶναι ἕνα ὄν μέ ἰδιαίτερες ὑπερφυσικές ιδιότητες, πράγμα πού προσέφερε δύο δυνατότητες, εἴτε τὴν ἐξιδανίκευση καί θεοποίηση τῆς γυναίκα, εἴτε τὴν καταβάρθρωσή της. Καί τὰ δύο μποροῦν νὰ βεβαιωθοῦν σάν πραγματικότητα στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καί τῶν θρησκειῶν.

Ὅσο περισσότερο ὁμοίως ὁ κόσμος τῶν ἀνδρῶν ἀπομονώνταν ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν γυναικῶν λόγω τοῦ φόβου του γιὰ τὸ ἄλλο φύλο καί ὅσο περισσότερο οἱ ἄνδρες μεγάλωναν τίς ἀπαιτήσεις τους γιὰ ἀπόλυτη κυριαρχία σ' ὅλον τὸν κόσμο, τόσο γρηγορότερα ἄρχισαν νὰ ἐξαφανίζονται οἱ θεές καί ἱέρειες καί νὰ ἀπομακρύνεται ἡ γυναίκα ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ ἱεροῦ καί ἀπὸ τὸ ναὸ. Παρ' ὅλα αὐτὰ, ἐνῶ στίς περισσότερες μὴ χριστιανικές θρησκείες μόνον ὁ φόβος μορεῖ νὰ διαταράξει τίς σχέσεις τῶν δύο φύλων, στὴ λεγόμενη χριστιανικὴ Δύση ἐμφανίζονται κοντὰ στό φόβο καί συναισθητάματα ἐνοχῆς καί ἡ ἐννοια τῆς ἁμαρτίας πού ἐπιδεινώνουν περισσότερο τὴ διαταραγμένη σχέση μεταξὺ γυναίκα καί ἀνδρα. Ἐνῶ, λοιπὸν, στοὺς πολιτισμούς καί τίς κοινωνικές μορφές πού δέν γνωρίζουν τὸ χριστιανισμό, μόνον ὁ φόβος διαχωρίζει τὸν ἀνδρα ἀπὸ τὴ γυναίκα, στὴ χριστιανικὴ Δύση διαχωρίζονται τὰ φύλα τόσο ἀπὸ τὸ φόβο ὅσο καί ἀπὸ τὸν υποβιβασμὸ τῆς γυναίκα σάν φορεὰ τῆς ἁμαρτίας: ἐδῶ ἐντοπίζεται γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο καί τὸ βασικότερο σημεῖο τῆς πώλωσης τῶν φύλων. Ἐνῶ ὁ ἀνδρας ἐμφανίζεται νὰ ἐκπροσωπεῖ τὸ πνευματικὸ καί καλὸ, ἡ γυναίκα ἐνσαρκώνει τὸ κακὸ στοιχεῖο. Ἀνατολὴ καί Δύση διαφέρουν ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο λίγο. Οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς καί δυτικῆς κα-

τευθύνσεως εἶναι ἐπ' αὐτοῦ σύμφωνοι, δὲ τῆ γυναικα εἶναι ἐπικίνδυνη.

Στὴν προκειμένη περίπτωση ὁμοως θά ἦταν ὁ Χριστιανισμός, ἂν τὸ βλέπαμε ἰδεαλιστικά, ἴσως ἢ μοναδική θρησκεία, ἢ ὅποια θά μπορούσε νά ἄρει τὴν πόλωση τῶν φύλων ὀριστικά. Ἐάν οἱ φορεῖς καὶ δημιουργοὶ τοῦ θεσμοποιημένου Χριστιανισμοῦ εἰπαιρναν στὰ σοβαρὰ τῆ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, θά εἶχε ἐξαφανισθεῖ, πρὸ καιροῦ τουλάχιστον, ἀπὸ τὸ ὀνομαζόμενο χριστιανικό τμήμα τοῦ κόσμου, ἢ κυριαρχία τῶν ἀνδρῶν καὶ ὁ υποβιβασμός τοῦ ἀνθρώπου πού συνδέεται μ' αὐτή, διότι ἡ σωτηρία πού ὑπόσχετα ὁ Ἰησοῦς προϋποθέτει τὴ συμφιλίωση. Τὴ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεο, μὲ τὸν ἑαυτό του, μὲ τὴ φύση του καὶ μὲ τὸ κοινωνικό καὶ εἰδικό περιβάλλον του.

Αὐτὸ περιλαμβάνει τὴν ἄρση κάθε εἶδους σκέψης ἢ πράξης πού προκύπτει ἀπὸ τὴ διάσταση φίλος-ἐχθρός, καθὼς καὶ τὴν ὑπερκέραση ὄλων τῶν ἀντιθέσεων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀντιθέσεων πού προκύπτουν ἀπὸ τὴν πόλωση τῶν φύλων. Μιά κοινωνία πού ἀξίζει νά χαρακτηρισεῖ χριστιανική, μπορεῖ νά εἶναι μόνο μία κοινωνία ἀδελφῶν.

Ἡ διαπίστωσή μας δτι οἱ πατριαρχικές ἀρχές τῶν συγχρόνων κοσμικῶν θρησκειῶν δέν ἀναποκρίνονται στὸ πνεῦμα τους, διότι ἀποτελοῦν χρονικά ἀναγκαστικές μορφές τῆς ἐποχῆς προελευσεώς τους, ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ Χριστιανισμό.

Ἡ ἀπαιτία τοῦ Ἰησοῦ γιὰ ἐξίσωση, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ προσωπικό του παράδειγμα, τὸ παράδειγμα ἑνὸς ἀνδρός, ὁ ὁποῖος σκεπτόταν καὶ ἐπαιρτε ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ φύλου, ἐξανειμίστηκε στὴ σύγκριση μὲ τὸ ἐχθρικό γιὰ τίς γυναῖκες περιβάλλον του. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παλεύει μεταξύ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ καιροῦ του. Ἐτσι δέχεται δτι δέν ὑπάρχει πλέον ἀνδρας καὶ γυναῖκα, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι «εἰς ἓν Ἰησοῦ Χριστῶ» (πρὸς Γαλάτας 3,28). Σάν προῖόν ὁμοως τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς του ἀσπάζεται παρ' ὅλα αὐτὰ συγχρόνως τὸν «πατριαρχισμό», μιά καὶ ἀναγνωρίζει τὸν ἀνδρα σάν τὸν κύριο τοῦ θηλυκοῦ (πρὸς Κορινθίους Α',11,3), διότι ὁ ἀνδρας εἶναι ἡ εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, ἢ γυναῖκα ὁμοως εἶναι «ἡ ὁμοίωση τοῦ ἀνδρα» (πρὸς Κορινθίους Α',11,7).

Ἐτσι, ἀρχίζει μὲ τὸν Παῦλο ἡ μεταφυσική νομοποίηση τοῦ υποβιβασμοῦ τῆς γυναῖκα, διότι παρῆσε τὴ θεολογική κάλυψη γιὰ τὸν υποβιβασμό τῆς γυναῖκα ὑπὸ τὸν ἀνδρα στὴν ἐκκλησία καὶ στὸ κοινωνικό σύστημα πού διαμορφώθηκε καὶ ἐλέγχθηκε ἀργότερα ἀπὸ τίς ἐκκλησίες, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ ἐλέω θεοῦ τάξη ἦταν μιά πυραμιδοειδῆς πατριαρχική τάξη. Ὑψηλότερα ἐπιτρέπεται νά βρίσκονται μόνον ἄνδρες, ἐνῶ οἱ γυναῖκες ἀνήκουν στὰ θήματα αὐτῆς τῆς τάξης. Ἡ θεολογία καὶ ἡ ἐκκλησία, ὄχι μόνον οικειοποιήθηκαν τὴν κατασκευασμένη ἀπὸ τὸν Παῦλο υποβιβαστική γιὰ τίς γυναῖκες παράδοση τοῦ καιροῦ του, ἀλλὰ οἱ

κοδόμησαν πάνω σ' αὐτὴν μιά χριστιανική διδασκαλία, ἢ ὅποια, ἐμφορούμενη ἀπὸ μισογυνισμό, ὀλοκλήρωσε τὴν καταβάρθρωση τῆς γυναῖκα.

Τὸ ἀπὸ τοῦς Γερμανοῦς Δομινικανοῦς Jacob Sprenger καὶ Heinrich Justitoris συγγραφέν φρικτὸ βιβλίον τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας *Τὸ σφυρὶ τῶν μαγισσῶν*, πού κυκλοφόρησε στὴν Κολωνία τὸ ἔτος 1486, παρέχει τίς καλύτερες ἀποδείξεις γι' αὐτὴν τὴν ὀλοκλήρωση. Ἀκόμη καὶ ἡ μεταρρύθμιση πολὺ λίγα μπόρεσε ν' ἀλλάξει ὡς πρὸς τὴ μισογυνική ἀποψη τῆς χριστιανικῆς Δύσης, διότι ὁ ἴδιος ὁ μεταρρυθμιστὴς Μαρτίνος Λούθηρος πίστευε δτι τὸ «θηλυκό» εἶναι ἓνα «ἀδύναμο δοχεῖο καὶ ἐργαλεῖο»(!).

ἡ δύναμη τοῦ λεγομένου ἀσθενοῦς φύλου

Δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο στὸν κόσμο πού νά μπορεῖ νά προκαλέσει τόσο πολλή ἀνασφάλεια στὸν ἀνδρα ὅσο ἡ γυναῖκα. Βέβαια ὁ ἀνδρας, στὴν προσπάθειά του νά ἀλλάξει πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τίς σχέσεις ἐξαρτήσεως τῶν φύλων, κατάφερε νά «κατασκευάσει» ἓναν κόσμο ἀνδρῶν, στὸν ὁποῖο οἱ ἄνδρες ἀνατράφηκαν μὲ τὴν πεποίθηση δτι ἀποτελοῦν κάτι τὸ ἰδιαίτερο, ὀηλαδὴ τὸ καλύτερο τμήμα τῆς ἀνθρωπότητας. Οἱ ἴδιοι οἱ ἄνδρες ὁμοως ζοῦν κάθε φορὰ τὸ γεγονός δτι εἶναι τελείως ἐξαρτημένοι ἀπὸ τὸ ἀσθενῆ φύλο. Δίκαυα χαρακτηριστικὸ ὁ Herb Goldberg τῆς γυναῖκα σάν τὴν πηγὴ τῆς ἐνέργειας τοῦ ἀνδρα. Ἦδη ἀπὸ τὴ γέννηση, ὁ ἀνδρας εἶναι ἐξαρτημένος ἀπὸ τὴ γυναῖκα, σάν ἐμβρυον εἶναι ἐξαρτημένος ἀπὸ τὸν πλακοῦντα, μετὰ τὴ γέννηση εἶναι ἐξαρτημένος ἀπὸ τὸ στήθος καὶ γιὰ ὅλη του τὴν παιδικὴ ἡλικία παραμένει ἐξαρτημένος ἀπὸ τὴ μητέρα του σάν τὸ ἀρχικό πρόσωπο τοῦ περιβάλλοντός του. Εἶναι ἐκείνη πού τὸν κρατᾷ, τὸν ζυγίζει, τὸν καθαρίζει, τὸν ντυίνει, πού φροντίζει νά νοιώθει εὐτυχισμένος. Τοῦ βάζει φραγμαδὸς, τὸν ἐνδυναμώνει μὲ ἐπαίνους καὶ τὸν «παιδεύει μὲ τὴν τιμωρία».

Δέν εἶναι σύμπτωση δτι ἀκριβῶς οἱ ἄνδρες, πού διέδωσαν τὸ μισογυνισμό καὶ πού προσπάθησαν νά πείσουν τοῦς ἑαυτούς τους δτι ἡ γυναῖκα πράγματι πιστεῖται στὸ «αἰῶνο ἀρσενικό», ἦταν ἰδιαίτερα ἐξαρτημένοι ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλο.

Σάν ἐνδιαφέρον παράδειγμα ἔχουμε ἐδῶ νά παρουσιάσουμε τὸν Fr. Nietzsche καὶ τὴ ζωὴ του. Ὁ Nietzsche, πού ὁ πατέρας του πέθανε στὰ 36 του χρόνια, περιβαλλόταν στὸ σπίτι του σχεδόν ἀποκλειστικά ἀπὸ γυναῖκες πού ἤθελαν νά τὸν κάμουν ἓναν καλὸ, ἐπιμελὴ καὶ θεοφοβούμενο νεαρό, πράγμα πού ἦταν ἄλλωστε στὰ πρῶτα του χρόνια. Ζοῦσε μέσα στίς μικροαστικές συνθήκες ἑνὸς σπιτιοῦ ἱερέως, πού ἀποτελεῖτο ἐκτός ἀπὸ τὴν μητέρα του καὶ τίς ἀδελφές του, ἀπὸ ἓνα μίγμα ἀπὸ θείες, καφε, σοκολάτα, πολλὰ γλυκά καὶ ἄνεση. Εἶναι σίγουρο δτι ὁ Nietzsche, ὁ ὁποῖος, μὲ τίς ἐκφράσεις του ἐναντίον τῶν γυναικῶν, θέλει νά ἐκδη-

λόσει τὸ μίσος καὶ τὴν περιφρόνησίν του γιὰ τὸ ἄλλο φύλο, δὲν μπόρεσε νὰ ἐλευθερωθεῖ ποτέ ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῶν γυναικῶν. Αὐτὸ ἰσχύει κατ' ἀρχὴν στὴ σχέση του μετ' τὴ μητέρα του, ποὺ ἐβλεπε τὸ γιού της σάν τὸ κέντρο καὶ τὴν ὑπερφάνεια τῆς ζωῆς της. Ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι σὲ ἄλλες γυναικὲς αἰσθάνεται ὁ Nietzsche ὑποδέεστερος καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἐξάρτησή του ἀπὸ αὐτές. Ἔτσι π.χ. σ' ἓνα γράμμα του στὴν Κυρία Luise ὅτι γράφει: «Σκοτείνισαε γύρω μου δὲν φύγατε ἀπὸ τὸ Bayreuth, ἦταν σάν κάποιος νὰ μὴ πῆρε τὸ φῶς». Ἐάν τέλος σκεφθεῖ κανεὶς τὴν σχεδὸν παιδική τρυφερότητα τοῦ Nietzsche, ποὺ ἀναπτύσσεται κατὰ τὴ σύντομη φιλία του μετ' τὴ δεσποινίδα Lou von Salome, εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀναγνωρίσει σ' αὐτὸν τὸν ἄνδρα τὸ συντάκτη τῆς φράσης: «Πηγαίνεις στίς γυναικὲς; Μὴ ξεχάσεις τὸ μαστίγιον».

Ἡ ἐξάρτηση τοῦ ἄνδρα ἀπὸ τὴ γυναῖκα φαίνεται τέλος πολὺ καθαρά στὰ πλαίσια μιᾶς βιομηχανικῆς κοινωνίας, ἢ ὁποῖα, ἐπειδὴ εἶναι μιὰ «κοινωνία ἀπόδοσης», ἀποκαλύπτει συνεχῶς τὰ δρια ἀπόδοσης τοῦ ἄνδρα, ὥστε οἱ ἄνδρες νὰ θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ὑποχρεωμένους νὰ δέχονται τὴν ἐπαγγελματιὰ γυναῖκα σάν ἀναγκαῖότητα. Ἔτσι, στὴ Γερμανία ἀπασχολεῖται τὸ 46% τῶν γυναικῶν, ποὺ εἶναι σὲ ἡλικία ἀπασχολήσεως.

Παρά τὸ γεγονὸς ὅμως διὰ τὴν ἐπαγγελματιὰς γυναῖκα ἔχει γίνε ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ὑπαρξὴ κάθε βιομηχανικῆς κοινωνίας, βλάπτει ὅλο καὶ περισσότερο στὸ ἐπάγγελμα καὶ στὸν κόσμον τῆς ἐργασίας λόγω τῆς πολώσεως τῶν φύλων. Σαφῆ παραδείγματα ἀποτελοῦν: ἡ κατά μέσον ὄρον χαμηλότερη ἀμοιβή, ὁ πάντοτε χαμηλὸς ἀριθμὸς τῶν γυναικείων προϊσταμένων δυνάμεων, ἡ συγκέντρωση τῶν γυναικῶν σὲ συγκριτικὰ λίγα ἐπαγγέλματα καὶ οἰκονομικοὺς τομεῖς καὶ ὁ ὑψηλότερος βαθμὸς ἀνεργίας, ποὺ παρατηρεῖται στὴν ἐποχὴ μας.

γυναικοποίηση ἢ ἀνδροποίηση τῆς κοινωνίας;

Παρ' ὅλο πὺ οἱ ἀπαισιόδοξοι τοῦ πολιτισμοῦ μας, κάθε κατευθύνσεως, προσπαθοῦν νὰ παρουσιάσουν τὴν ἐποχὴ καὶ τὴν κοινωνία μας σάν κακὲς καὶ παρρηκμισμένες, εἶναι γεγονὸς διὰ καὶ ἡ σημερινὴ ἐποχὴ καὶ κοινωνία εἶναι τοῦλάχιστον τόσο καλὲς καὶ (ἢ) τόσο καλὲς ὅσο καὶ οἱ ὀνομαζόμενες παλιὲς καλὲς ἐποχές.

Ἐκεῖνο πὺ διακρίνει τὴν ἐποχὴ μας ἀπὸ τοὺς παλιούς καλοὺς καιροὺς εἶναι μιὰ γεμάτη ἐλπίδα ἀπομυθοποίηση τῶν ἀξιών, πὺ τὴ χρωστοῦμε στὴν ἐκ νέου ἀνάκαυψη τῶν μεγαλοφυῶν χριστιανικῶν ἀξιών. Στὴ θέση τῶν ἀξιών, ὅπως βασιλείας χρόνος, διαταγὴ ὑπακοῆς, ὀπηρετεῖν, τιμᾶν, τιμωρεῖν, κτλ., πὺ ἔκριναν τὴν πυραμιδοειδῆ πατριαρχικὴ τᾶξή του μεσάων, ἐπικρατοῦν, ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ, νέες ἀξίες, ὅπως ἰσότητα, ἀδελφότητα, ἐλευθερία, δικαιοσύνη, κτλ., πὺ δυσχε-

ραίνουν τὴν κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὸν ἄνθρωπο καὶ, μαζί μ' αὐτὴν, τὴν κυριαρχία τοῦ ἄνδρα πάνω στὴ γυναῖκα.

Αὐτές οἱ νέες ἀξίες εἶναι, μεταξύ ἄλλων, ἡ αἰτία καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ πραγματικοῦ γεγονότος, διὰ ἀκριβῶς «σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ» ὑπάρχουν ἄνδρες πὺ ἀσκοῦν αὐτοκριτικῆ, πὺ δὲν θεωροῦν πλέον τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς σάν τὸ μέτρο τῶν πραγμάτων. Διαβλέπουν τὸ μῦθο τοῦ δυνατοῦ ἄνδρα πὺ προορισμὸ ἔχει νὰ εἶναι ἓνας αἰώνιος πατέρας, προστάτης, ὑπεράνθρωπος καὶ κυρίαρχος, καὶ ἀρνούνται νὰ ὑφίστανται τίς πιέσεις πὺ προέρχονται ἀπ' αὐτὸν τὸ μῦθο. Κυρίως, αὐτοὶ οἱ ἄνδρες ἀπορρίπτουν τοὺς προκαθορισμένους στερεότυπους ὀρισμοὺς τῶν ρόλων, ὥστε, μετ' τὴν πεποίθησιν διὰ τὸ βιολογικὸ φύλο εἶναι ἓνα πεπρωμένο, θέλον κυρίως νὰ εἶναι ἄνθρωποι καὶ ὄχι ἄνδρες. Οἱ προσάθειες αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν νὰ εἶναι κυρίως ἄνθρωποι ἐρμηνεύονται, παρ' ὅλα αὐτὰ, ἀπὸ τοὺς φορεῖς καὶ υποστηρικτὲς τοῦ πατριαρχισμοῦ σάν σημεῖο τοῦ γεγονότος διὰ τὴν σύγχρονη κοινωνία ζοῦμε μιὰ σύγχισιν πὺ παιχνίδι τῶν ρόλων τῶν φύλων. Γι' αὐτὸ οἱ υποστηρικτὲς τοῦ πατριαρχισμοῦ δὲν ντρέπονται νὰ χαρακτηρίσουν τὴ σημερινὴ κοινωνία σάν θηλυπρεπὴ κοινωνία. Σχετικὰ μ' αὐτὸ θὰ εἶχαμε νὰ ποῦμε:

Πρῶτον: Ὁ χαρακτήρισμός τῆς κοινωνίας μας σάν θηλυπρεποῦς κοινωνίας πρέπει νὰ θεωρηθεῖ σάν τὸ σύνολο ὄλων τῶν προκαταλήψεων πὺ «κατασκευάσαν» οἱ ἄνδρες γιὰ τίς γυναῖκες.

Δεύτερον: Πίσω ἀπ' αὐτὸν τὸν χαρακτήρισμό κρύβεται ὁ φόβος καὶ ἡ ἀνασφάλεια τῶν ἄνδρα μπροστὰ σὲ μιὰ σύγχισιν πὺ παιχνίδι τῶν ρόλων τῶν φύλων, πὺ μπορεῖ νὰ ἀποφευχθεῖ καὶ πὺ καθημερινὰ θέτει σὲ ἀμφισβήτηση τὴ συνεχῶς ἐγκωμιαζόμενη ἀνδροπρεπεία του. Μὲ ἄλλα λόγια, πίσω ἀπὸ τὸν χαρακτήρισμό αὐτὸν κρύβεται ἡ σκέψη τῶν ἀνδρῶν διὰ ἔάν παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ κόρες τῆς Εὔρας ἔμειναν σὸν στίπτι, ὁ Ἄδάμ θὰ ἦταν ἀκόμη σήμερα ἓνας ἄνδρας.

Τρίτον: Ὁ χαρακτήρισμός τῆς σημερινῆς κοινωνίας σάν θηλυπρεποῦς ἔχει ὡς προϋπόθεσιν μιὰ λανθασμένη ἐρμηνεία τῆς χειραφέτησης τῆς γυναίκας. Χειραφέτηση σημαίνει ἀπελευθέρωση ἀπὸ μιὰ κατάσταση ἐξαρτήσεως, περιορισμοῦ καὶ πίεσης. Γι' αὐτὸ, χειραφέτηση καὶ ἐξίσωση τῆς γυναίκας μετ' τὸν ἄνδρα δὲν σημαίνει διὰ οἱ γυναῖκες πρέπει νὰ γίνουν καὶ νὰ ζοῦν σάν τοὺς ἄνδρες. Τὸ διὰ οἱ γυναῖκες π.χ. πρέπει νὰ μποροῦν καὶ ἐπιτρέπεται νὰ παίξουν ποδόσφαιρο, ὅπως οἱ ἄνδρες, τὸ διὰ οἱ γυναῖκες μποροῦν νὰ ἐπιδίδονται σὲ ἀεροπειρατείες, ὅπως οἱ ἄνδρες, ἢ τὸ διὰ οἱ γυναῖκες μποροῦν καὶ πρέπει νὰ σκοτώνουν, ὅπως οἱ ἄνδρες, κτλ., δὲν εἶναι ἀποδείξεις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς γυναίκας ἀπὸ ὅλες τίς πιέσεις. Εἶναι ἐνδείξεις διὰ ἡ γυναῖκα υποβάλλεται σὲ νέες πιέσεις καὶ διὰ εἶναι τελείως προσαρμοσμένη στὸν κόσμον τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν «σχῆμα» του.

Χειραφέτηση καὶ ἰσότητα τῆς γυναίκας σημαίνει διὰ ἡ γυναῖκα ἔχει ἐπὶ τέλους στὴν κοινωνία τίς ἴδιες ἐδ-

καιρίες για την άβιαστη εξέλιξη της προσωπικότητάς της, όπως οι άνδρες. Αυτό όμως προϋποθέτει τη χειραφέτηση του άνδρα ή αλλιώς την απελευθέρωσή του από τις πιέσεις που προκύπτουν από την πόλωση των φύλων και τις επενέργειές της. Με άλλα λόγια, η χειραφέτηση της γυναίκας προϋποθέτει μία συνεχή χειραφέτηση του άνδρα, που είναι δυνατή μόνο στα πλαίσια μιάς άπανδροποιημένης κοινωνίας.

Τέταρτον: 'Υπ' αυτό τό πρίσμα, ο χαρακτηρισμός της σύγχρονης κοινωνίας σαν θηλυπρεπούς κοινωνίας σημαίνει, κατά τρόπο άρνητικό, κάτι θετικό· συγκεκριμένα, μία διαδικασία «άποαρσενικοποίησης» που είναι ισοδύναμη με μία διαδικασία εξανθρωπισμού. Αυτό συμβαίνει διότι τό υπάρχον κοινωνιολογικό, εθνολογικό, ανθρωπολογικό και ιστορικό όλικό, που άποσπηνίζει τις αιτίες και τις δυνάμεις της πόλωσης των φύλων, μάς επιτρέπει να άποδειξουμε ακόμη μία σπουδαία θέση, διτ δηλαδή όσο περισσότερο άπομακρύνει και άπομονώνει μία κοινωνία τις γυναίκες από τους τομείς ζωής της, τόσο περισσότερο εξελίσσεται σε άμιγη άνδρική κοινωνία, τόσο περισσότερο κυριαρχείται αυτή ή κοινωνία από σκληρότητα, καταστροφή και άπανθρωπία.

Όποιος, τέλος, παίρνει στά σοβαρά τό χριστιανικό σύστημα αξιών, και πιστεύει διτ αυτό τό σύστημα έξυπηρετεί τόν εξανθρωπισμό του ανθρώπου, πρέπει να άναγνωρίσει διτ αυτό τό σύστημα άποτελείται από άξίες, όπως άγάπη, χαρά, ειρήνη, ύπομονη, φιλία και κάθε είδους καλωσύνη, δικαιοσύνη, άλήθεια και έλευθερία.

Αυτές οι άξίες όμως έλάχιστα μπορούν να σταθούν στά πλαίσια μιάς άμιγούς άνδρικής κοινωνίας, που τό σύστημα των αξιών της ύπηρετεί τους άνδρες, με άποτέλεσμα σημαντικά στοιχεία του χριστιανικού συστήματος αξιών να άποδυναμώνονται σαν «γυναικείες ιδιότητες». Τό χριστιανικό σύστημα αξιών είναι δυνατόν να λειτουργήσει μόνο στά πλαίσια μιάς άδελφικής κοινωνίας, ή όποια προϋποθέτει, πάνω άπ' όλα, τό ξεπέρασμα του νευρωτικού φόβου του άνδρα έμπρός στο άπάνθρωπο, ιδιαίτερα όμως έμπρός στά αίσθήματα, και ή όποια θά μπορούσε να θέσει υπό άμφισβήτηση την εικόνα του ανθρωπισμού.

Συμπερασματικά, θά μπορούσαμε να πούμε διτ τό χριστιανικό σύστημα αξιών μπορεί να εδοσωθεί μόνο σε μία κοινωνική μορφή, που τά μέλη της είναι έτοιμα να παραδεχθούν τό γεγονός διτ οι διαφορετικές θετικές και άρνητικές ιδιότητες ενός φύλου είναι τουλάχιστον τόσο διαχωρισμένες όσο και τά φύλα, και διτ γι' αυτόν τό λόγο δεν ύπάρχει ούτε ό αδύναμος άνδρας ούτε ή αδύναμη γυναίκα, αλλά ό αδύναμος (καθότι άνάξιος και άπάνθρωπος) άνθρωπος.

Η άθεράτευτη κατάσταση του αδύναμου ανθρώπου, που προκύπτει από τή διμερή έλλειψη άξιοποίησης των φύλων, μπορεί να άρθεί μόνο με τις κοινές προσπάθειες των άνδρών και γυναικών, που είναι έτοιμοι, σαν ισότιμοι σύντροφοι, να άγωνισθούν γιά μία νέα ανθρωπινότερη κοινωνία, ή όποια θεωρεί τόν άνθρωπο, άπαλλαγμένο από τήν ηλικία, τή φυλή και τό φύλο, σαν τήν πιό μεγάλη άξία που μπορεί ποτέ να ύπάρξει.